

TÜRKİYE FAAL FUTBOL HAKEMLERİ VE GÖZLEMCİLERİ DERNEĞİ

ARAŞTIRMA VE ÇEVİRİ ARŞİVİ

**SPOR MÜSABAKALARINDA ŞİDDET VE
DÜZENSİZLİĞİN ÖNLENMESİNE DAİR
KANUNUN HUKUKİ BİR İNCELEMESİ**

ÖZET

5149 Sayılı 28.04.2004 tarihli Spor Müsabakalarında Şiddet ve düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun geç kalmış ve yasal boşluk bulunan bir alanda yapılan bir düzenlemedir. Her ne kadar 26.08.1990 tarihli resmi gazetede yayınlanan “Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi” ne ülkemiz taraf olsa da adı geçen sözleşme bir takım genel esasları düzenleyip, ilkeleri belirlemiş ve taraf devletleri bu esas ve ilkeler doğrultusunda, anayasal hükümlerinin sınırları dahilinde gerekli düzenlemeleri yapma taahhüdü altına sokmuştur. Anayasamızda spora ilişkin hükümler “Sosyal ve Ekonomik Hak ve Ödevler” bölümünde “Gençlik ve Spor” başlığı altında düzenlenen 58. ve 59. maddelerdir. “Madde 58: Devlet İstiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin Atatürk İlke ve İnkılapları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı gelişme ve yetiştirmelerini sağlayıcı tedbirleri alır. Devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerinden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır. Madde 59: Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.” Ülkemiz bu taahhüdü 14 yıllık bir gecikmeden sonra yerine getirmiş ve 5149 Sayılı Kanunla ayrıntılı düzenlemeyi yapmıştır.

A JUDICIAL STUDY OF THE LAW PREVENTING VIOLENCE AND DISORDER IN SPORTING COMPETITIONS

ABSTRACT

Law number 5149 passed the by Turkish Parliament on 28 April 2004, with the stated aim of preventing violence and disorder in sporting competitions, is long overdue and fills an important judicial gap in the field of sport. The ‘European Agreement on Displays of Violence and Excessive Exuberance in Sporting Competitions and Football Matches in particular’, published in the Turkish official gazette on 26 August 1990, brought the obligation of making necessary amendments to Turkey as well by laying out a series of general conditions which provided, within the limitations of constitutional law, the foundations and principles for the parties to the agreement. Laws relating to sport in the Turkish Constitution are covered under provisions 58 and 59 in the ‘Youth and Sport’ section entitled ‘Social and Economic Rights and Obligations’. Provision 58 states that the Government will take firm measures to protect the well-being of young people under the country’s Sovereignty and Atatürk’s Principles and Reforms, and to guard against the development of opinions aimed at removing the indivisible unity of the Turkish nation and her people. Furthermore, the Government will take the necessary precautions to protect youth from alcoholic addiction; addictive substances; delinquency, gambling and similar bad habits; and ignorance.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, 17100 ÇANAKKALE Tel:286-2171303 Faks: 212 07 51 E-posta: laleorta@comu.edu.tr

1-GİRİŞ

Sporun doğal ve evrensel temel amacı olan “daha güçlüye, hızlıya ve yükseğe ulaşma” istek ve arzusu, insanın kendisiyle ve başkalarıyla savaşımını kaçınılmaz kılıyor (5). Bu amaca ulaşmak için sporun tüm dallarında ve de en çok futbolda, saldırganlık iç güdüsünün içsel bir olgu olarak yüceltildiğini görüyoruz. Sporun kendi içindeki “kazanma” ve “yarışma” dürtüsünün harekete geçirilmesi sürecinde, temel katalizör şiddettir (9). Sporun özündeki şiddet, aşırı motive olmuş sporcularda rakibe, kendi takımına veya kendisine fiziksel anlamda zarar ve sakatlık verebiliyor. Bu durumun sporcu, teknik direktör vb. aracılığıyla bilinçli ya da bilinçsiz olarak, provokatif bir şekilde tribünlere aktarılması, tribünleri tahrik ederek, teröre sevk edebiliyor. Bu anlamda, şiddeti tetikleyen bu duygu ve davranışlarla dolan kitleler, deşarj olma anlamında kendilerini ifade edebilecekleri en uygun ortam olarak, spor alanlarını ve futbol maçlarını görüyorlar (2). Şiddet eylemlerinin içgüdüsel olduğu kadar, sonradan öğrenilebilir bir nitelik de taşıması, saldırganlığı süreç içinde yönlendirebilir bir hale de getirebiliyor (6).

Spor müsabakalarında sporun ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan şiddet ve düzensizliğin önlenmesine yönelik önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenleyen 5149 sayılı “Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” kabul edilerek 28.04.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun amacı; spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresinde müsabaka öncesinde, müsabaka esnasında veya sonrasında şiddetli rekabet ve bunun doğurduğu fanatizm sonucu patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı, kesici veya delici maddelerin kullanılmasının, şiddet ve düzensizliğin, kişilik haklarına, ailevî veya manevî değerlere yönelik hakaret, sövme ve aşağılayıcı slogan ve davranışların yer aldığı sporun ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi suretiyle huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığı ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemektir (7).

Bu kanunda; Spor müsabakalarının yapılacağı alanlarda uygulanacak güvenlik önlemleri, yasak fiil ve davranışları, bunlara uygulanacak yaptırımlar açıklanmakta, spor kulüplerinin, taraftarların, taraftar derneklerinin, taraftar temsilcilerinin, spor federasyonlarının, yayın kuruluşları ile diğer ilgili kişi ve kurumların, spor müsabakalarında

şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin görev ve sorumlulukları belirtilmiş olup aykırı davrananlara çeşitli hapis ve para cezasını öngörmektedir (7).

2-METOT

Bu araştırmada, Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun hukuki açıdan incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu nedenle, Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunla birlikte ilgili diğer kanunlar ve konuyla ilgili kaynaklar taranmıştır.

3-BULGULAR

T.B.M.M.' nce kabul edilen 28.04.2004 tarih ve 5149 sayılı “ Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” Spor müsabakalarının yapılacağı alanlarda uygulanacak güvenlik önlemlerini, yasak fiil ve davranışlarla birlikte bunlara uygulanacak yaptırımları açıklanmaktadır. Bu Kanunda; spor kulüplerinin, taraftarların, taraftar derneklerinin, taraftar temsilcilerinin, spor federasyonlarının, yayın kuruluşları ile diğer ilgili kişi ve kurumların, spor müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin görev ve sorumlulukları belirtilmiştir (7).

Yeni yasaya göre; spor kulüpleri, güvenliği sağlamaya yetecek sayıdaki güvenlik elemanlarını müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircinin ve sporcuların tahliyesine kadar geçen dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde bulundurmak ve spor alanının iç güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler (7).

Spor alanlarında görev yapacak özel güvenlik teşkilatı personeli, Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanun'da belirtilen görev ve yetkilere haiz olacaktır. Bu kanundan doğan görevlerinin ifası sırasında, özel güvenlik görevlilerinin ateşli silah taşımaları yasaktır (7).

Spor alanlarının dış güvenliği genel kolluk güçlerince, saha içi ve tribün güvenliği ise özel güvenlik birimlerince ve saha yetkililerince sağlanacaktır. Kapı aramaları özel güvenlik güçleri tarafından yapılacaktır (7).

Spor alanlarında; her türlü silah, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek veya müsabaka düzenini bozabilecek

diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimler bulundurulamayacak ve satılamayacaktır (7).

Bu madde ve cisimlerin, spor müsabakalarının yapıldığı alanlara ve bu alanlardaki kapalı mekanlara sokulması, saklanması ve bu alanlar içerisinde taşınması veya kullanılması kanunla yasaklanmıştır. Spor müsabakalarının yapıldığı kapalı veya açık alanlara yasaklanan maddeleri sokan kişilere; 4 ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve 750 milyon lira, fiilin tekrarı halinde 8 ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve 2 milyar 500 milyon lira idari para cezası verilecektir. Bu maddeleri kullanan kişilere; 6 ay süre ile müsabakaları seyirden men ve 1 milyar lira, fiilin tekrarı halinde 1 yıl süre ile müsabakaları seyirden men ve 3 milyar lira idari para cezası verilecektir (7).

Alınacak kararla bu kişilerin, spor alanlarına seyirci ya da başka bir sıfatla girmeleri yasaklanacaktır. Bu kişiler, kararın kendilerine yazılı olarak tebliğ edilmesini müteakip spor müsabakalarına giremeyecektir. Yasaklı olmalarına rağmen müsabakaya girmeleri halinde, faille 1 aydan 1 yıla kadar hapis cezası verilecektir (7).

Müsabakanın yapılacağı yerde veya yakın çevresindeki yollarda, meydanlarda, caddelerde veya benzeri yerlerde, toplu taşıma araçlarında, umuma açık diğer mekanlarda ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını, kulüp başkan ve yöneticilerini, antrenörünü ve sporcularını, hakemleri ve federasyon yöneticilerini, müsabakada görev yapan diğer kişileri, söz veya hareketlerle aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması yasaklanmıştır (7).

Spor müsabakalarının yapıldığı alanlar çevresinde bilet satışı için ayrılmış yerler ile ilgili federasyon veya kulüp tarafından uygun görülen yerler ve görevliler dışında bilet satışı yapılamayacaktır. Spor müsabakalarında her ne surette olursa olsun, toplu veya organize biçimde rayiç bedelin altında veya üstünde, müsabaka biletinin temini, dağıtımı, bilette yazılı bedelin üstünde satılması ve kapasitenin üstünde seyirci alınması veya bu yerlere biletsiz seyirci kabul edilmesi yasaklanmıştır (7).

Bu yasaklara uymayanlar ile sahte, kullanılmış, tahrif edilmiş veya benzer şekilde hazırlanmış olan müsabaka biletlerini satan, satılmasına aracılık eden, bu biletleri basan veya satışa hazırlayan kimselere 6 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ve her bir bilet için 250 milyon lira ağır para cezası verilecek. Suçun tekrarı durumunda 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve her bir bilet için 1 milyar lira ağır para cezası uygulanacaktır (7).

Seyir alanlarına kapasitesinden fazla veya bilette yazılı olan fiyatın üstünde bilet satışı yapılması halinde kulübe o müsabakaya ait toplam seyirci hasılatının (bu müsabakaya isabet eden kombine bilet satışı dahil) yüzde 25'i oranında idari para cezası verilecektir. Kapasitenin

üstünde seyirci alınması sebebiyle oluşan izdiham nedeniyle herhangi bir ölüm veya toplu yaralanma vuku bulması halinde bu idari para cezası yüzde 50 oranında uygulanacaktır. Spor kulübü başkan ve yöneticileri, idari veya teknik personeli veya sporcuları ile spor kulüplerinin taraftarlarınca kurulan derneklerin başkan ve yönetim kurulu üyeleri ve taraftar temsilcileri, yazılı veya görsel medyaya; kendi taraftarlarını kışkırtıcı, hakemleri, rakiplerini veya taraftarlarını tahrik edici veya aşağılayıcı şekilde beyan veya demeç veremeyeceklerdir. Buna karşı gelenler, ilgili mevzuata göre verilecek disiplin cezaları dışında; maddeye aykırı biçimde beyanat veren teknik personel ve sporculara 5 milyar liradan 50 milyar liraya kadar idari para cezası, diğerleri için ise ilk seferde 3 aydan 6 aya kadar spor müsabakalarını seyirden men ve 5 milyar liradan 30 milyar liraya kadar idari para cezası, tekrarı halinde 6 aydan 1 yıla kadar spor müsabakalarını seyirden men cezası ile birlikte 10 milyar liradan 50 milyar liraya kadar idari para cezası verilebilecektir (7).

Bu Kanun hükümlerine aykırı faaliyette bulunduğu tespit edilen dernekler hakkında ise 6/10/1983 tarihli ve 2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre yasal işlem yapılacaktır.

4-TARTIŞMA VE SONUÇ

5149 Sayılı Kanun Amaç, Kapsam, Tanımlar, Esas Hükümler, Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğe İlişkin Fiiller, Cezai Hükümler ve Çeşitli Hükümler olmak üzere beş bölümden ve ikisi geçici 35 maddeden oluşmaktadır (7).

“Madde 1: Bu Kanunun amacı; spor müsabakalarının yapıldığı alanlar ile bunların eklenti ve çevresinde müsabaka öncesinde, müsabaka esnasında veya sonrasında şiddetli rekabet ve bunun doğurduğu fanatizm sonucu patlayıcı, parlayıcı, yanıcı, yakıcı, kesici veya delici maddelerin kullanılmasının, şiddet ve düzensizliğin, kişilik haklarına, ailevî veya manevî değerlere yönelik hakaret, sövme ve aşağılayıcı slogan ve davranışların yer aldığı sporun ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi suretiyle huzur ve güvenliğin, kişi dokunulmazlığı ve kamu düzeninin sağlanmasına yönelik olarak alınacak önlemler ve uygulanacak yaptırımlarla ilgili usul ve esasları düzenlemektir.

Madde 2: Bu Kanun; spor müsabakalarının yapılacağı alanlarda uygulanacak güvenlik önlemlerini, yasak fiil ve davranışları, bunlara uygulanacak yaptırımları, spor kulüplerinin, taraftarların, taraftar derneklerinin, taraftar temsilcilerinin, spor federasyonlarının, yayın kuruluşları ile diğer ilgili kişi ve kurumların spor

müsabakalarında şiddet ve düzensizliğin önlenmesine ilişkin hususlardaki görev ve sorumluluklarını kapsar.”

Spor müsabakalarından kaynaklanan şiddet ve düzensizliğin etkilediği alanlardan bahsedilirken “Spor müsabakalarının yapıldığı alanlar eklenti ve çevresi” kavramı kullanılmış ancak tarafların ortak kullanım alanları olan, spor kaynaklı şiddet ve düzensizliğin müsabaka öncesi ve sonrası sıkça yaşandığı, transit yollar bu kavrama dahil edilmemiştir. Oysa seyircilerin kullandığı transit yollar, kanunun amacına ulaşabilmesi için etkisini göstermesi gereken alanlardandır.

“Madde 3: Bu Kanunda geçen;

Genel Müdürlük: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünü,

Spor alanları: Spor müsabakalarının gerçekleştirilmesine elverişli müsabaka alanları ile seyircilere ait seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve diğer spor yapmaya elverişli alanlar ile bunların eklenti ve çevresini,

Federasyonlar: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren federasyonlar ile Türkiye Futbol Federasyonunu,

Spor kulüpleri: Belirli kurallara göre kurulan, üyelerinin her birinin yetki ve sorumlulukları belli olan, amatör veya profesyonel spor dallarında topluma hizmet veren; her yaş grubunun spor yapabileceği tesis, araç ve gereçlere sahip olan, yüksek performanslı sporcuların yetiştirilmesini hedefleyen kuruluşları,

Taraftar dernekleri: Her ne ad altında olursa olsun, bir spor kulübünü desteklemek amacıyla kurulan dernekleri,

Taraftar temsilcileri: Spor kulüplerinin kendi taraftarları arasından belirledikleri ve spor kulübünün bulunduğu yerdeki en büyük mülkî idare amiri tarafından görevlendirilen kişileri,

İl spor güvenlik kurulu: Her ilde vali veya vali yardımcısının başkanlığında belediye başkanlığı, il jandarma komutanlığı, il emniyet müdürlüğü, gençlik ve spor il müdürlüğü, ilgili federasyon, il sağlık müdürlüğü temsilcileri ve gerekli görülecek spor kulüplerinin yetkilileri ile basın kuruluşlarının ve ilgili kamu kuruluşlarının temsilcilerinden oluşturulan kurulu,

İlçe spor güvenlik kurulu: Her ilçede kaymakam başkanlığında il spor güvenlik kurulunda yer alan kurum ve kuruluşların ilçedeki temsilcilerinden oluşturulan kurulu, ifade eder.”

Tanımlar başlıklı 3. madde de Kanunda adı geçen Genel Müdürlük, Spor Alanları, Federasyonlar, Spor Kulüpleri, Taraftar Dernekleri, Taraftar Temsilcileri, İl ve İlçe Spor

Güvenlik Kurulu kavramlarının tanımı yapılmıştır. Burada dikkat çekici olan 3289 Sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un taşra teşkilatını açıklayan ilgili maddesinde yer almayan İl ve İlçe Güvenlik kurulundan söz edilmiş ve tanımının yapılmış olmasıdır (1).

“Madde 4: Spor alanlarında, sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapmak görevi ev sahibi kulübe aittir.

Spor alanlarına, seyri engellemeyecek nitelikte, federasyonun bağlı olduğu uluslar-arası federasyonun talimatlarına uygun olarak, seyirci ile müsabakanın yapıldığı yer arasına tel, duvar, bariyer ve benzeri fizikî engeller konulabilir.

Fizikî engeller, ilgili güvenlik biriminin olumlu görüşü ve il spor güvenlik kurulu kararı ile kaldırılabilir.

Spor alanlarında; çocuklar ve engellilerin müsabakaları izleyebilmeleri için durumlarına uygun yerler tahsis edilir.

Spor alanlarında seyircilerin oturma yerleri numaralandırılır. Koltuk sayısı kadar bilet bastırılır ve satışa sunulur. Spor alanlarına kapasitenin üzerinde ve biletsiz seyirci alınmaz.

Spor alanlarında; güvenliğin sağlanması ve bu Kanuna aykırı davranışların tespiti amacıyla, spor alanlarının durumuna uygun olarak gerekli teknik donanımlar kurulur. Kurulacak güvenlik sistemlerinin giderleri, 1. Futbol Ligi ile tesis olarak fizikî yapısı uygun olan 2. ve 3. futbol liglerinde mücadele eden ev sahibi kulüpler tarafından karşılanır. Diğer tüm branşlardaki teknik donanımlar ise, spor tesisinin mülkiyetine veya kullanımına sahip bulunan kulüp, kurum ve kuruluşlar tarafından kurulur.

Spor tesislerinde hangi güvenlik sistemi veya teknik donanımın uygulanacağı yönetmelikle belirlenir.”

Spor alanlarının düzenlenmesine ilişkin 4. Madde İlçe Spor Güvenlik Kurulunu da kapsayan İl Spor Güvenlik Kurulu tanımında kurulu oluşturan temsilciler belirtilmiştir. Ancak bu temsilciler arasında spor kulüpleri yetkilileri, basın kuruluşları temsilcileri ve ilgili kamu kuruluşları temsilcilerinin bulunması gerekli görülme ön koşuluna bağlanmıştır. 5149 Sayılı Kanunla İl ve İlçe Güvenlik Kuruluna verilen yetkilerin müsabakanın güvenli bir şekilde yapılması ve spor alanlarının düzeni üzerindeki etkileri göz önünde bulundurulduğunda özellikle spor kulüpleri ve basın kuruluşlarının kurulda temsilci bulundurmalarının gerekli görülme koşuluna bağlanmış olması, karşılıklı koordinasyonun sağlanması açısından olumsuz bir durumdur. Zira bu kuruluşların da kurullarda sürekli temsilcileri bulunmalıdır. Ancak bu şekilde kurulun alacağı kararlar daha uygulanabilir ve etkili olacaktır.

“Esas Hükümler” isimli ikinci bölümde, Spor Alanlarının Düzenlenmesi (Madde 4), Saha Güvenliği (Madde 5), Müsabaka Güvenliği (Madde 6), Ev Sahibi Spor Kulüplerinin Sorumlulukları (Madde 7), Federasyonların Görev ve Sorumlulukları (Madde 8), Taraftar Dernekleri (Madde 9), Taraftar Temsilcileri (Madde 10) başlıkları altında, gerekli düzenlemeler yapılmış, bu düzenlemelere ilişkin sorumlular belirlenmiştir.

Spor Alanlarının Düzenlenmesine ve Saha Güvenliğine İlişkin 5. madde ile sağlık ve güvenlikle ilgili her türlü düzenlemeyi yapma ve spor alanlarının iç güvenliğini sağlamaya ilişkin sorumluluklar spor kulüplerine verilmiştir.

“Madde 5: Spor kulüpleri, güvenliği sağlamaya yetecek sayıdaki güvenlik elemanlarını müsabaka öncesinden müsabakanın tamamlanıp seyircinin ve sporcuların tahliyesine kadar geçecek dönem içerisinde, müsabakanın yapılacağı yerde bulundurmaları ve spor alanının iç güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler.

Spor kulüpleri, bu Kanunda yer alan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla müsabaka ve saha güvenliğinin sağlanmasına yetecek sayı ve nitelikte yasalar çerçevesinde özel güvenlik hizmeti satın almaya yetkilidir.

Spor alanlarında görev yapacak özel güvenlik teşkilâtı personeli, 22.7.1981 tarihli ve 2495 sayılı Bazı Kurum ve Kuruluşların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Kanunda belirtilen görev ve yetkileri haizdir. Bu Kanundan doğan görevlerinin ifası sırasında, özel güvenlik görevlilerinin ateşli silâh taşımaları yasaktır.”

Söz konusu sorumluluklar kapsam açısından oldukça geniş ve toplumun her kesimini etkilemesi nedeniyle kamusal boyuttadır. Her ne kadar çeşitli kamu kurum ve temsilcileri ile güvenlik birimleri tarafından çeşitli denetleme ve görüş bildirme aşamaları öngörülmüş olsa da böylesine ciddi ve ağır bir sorumluluğun spor kulüplerinin omuzlarına yüklenmesi doğru değildir. 5149 Sayılı Kanunda öngörülen cezai müeyyidelerin yaptırım gücünde göz önünde bulundurulduğunda spor kulüplerinin söz konusu sorumluluklarını yerine getirmek için emek, zaman ve para sarf etmeleri gerekmektedir. Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliğince spor faaliyetlerinde bulunmak amacıyla kurulan dernekler olan spor kulüplerinin var olan maddi ve manevi kaynaklarını kendi kuruluş amaçları dışında güvenlik ve sağlık için harcamaları spor kulüplerinin kuruluş amaçlarına ulaşmadaki hızını önemli ölçüde kesecektir (3). Bu da Türk sporunun gelişimini olumsuz yönde etkileyecektir. Son dönemlerde ülkemizin uluslararası boyutta tanınmasında sportif başarıların payı, bu olumsuzluğun sadece Türk sporu açısından değil, sosyal ve ekonomik bir çok alanda kendini göstereceğinin kanıtıdır.

Diğer bir açıdan bu külfetleri rahatlıkla karşılayabilecek spor kulüplerimiz de bulunmaktadır. Ancak bunların sayısı oldukça sınırlı olup çeşitli spor dallarında faaliyet

gösteren bir çok spor kulübümüz ekonomik ve teknik problemlerle karşı karşıyadır. Bu nedenle söz konusu sorumlulukların her branştaki spor kulübü tarafından aynı şekilde yerine getirilmesi beklenemez. Aksi takdirde Türk sporu çeşitlilikten ve rekabetten yoksun kalır.

26.8.1990 tarihli resmi gazetede yayınlanan Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi'nde belirtildiği gibi seyircilerin neden olduğu şiddet ve taşkınlıklarla mücadelede gerek kamu kurumlarının gerekse bağımsız spor örgütlerinin birbirinden ayrı ancak birbirini tamamlayıcı sorumlulukları vardır (8). 5149 sayılı kanun ile yapılan düzenleme kamu kurumları ve spor örgütlerinin sorumlulukları birbirini tamamlamak bir yana neredeyse kamu kuruluşları sorumsuz hale getirilmişlerdir. Sorumluluğun taraflar arasında dengelenmesi, Türk sporunun gelişimini ve şiddet olayları ve düzensizliğin önlenmesini olumlu yönde etkileyecektir.

“Madde 10: Spor kulüpleri, taraftarları arasından yeterli sayıda taraftar temsilcisi belirleyerek, bu kişilerin açık kimliklerini, adres ve adlî sicil bilgilerini spor kulübünün bulunduğu yerdeki il veya ilçe emniyet müdürlüklerine bildirir.

Belirlenen kişiler, haklarında yürütülecek soruşturma sonucunda, bu görevi yerine getirmeye engelleri bulunmamaları halinde, en büyük mülkî idare amiri tarafından taraftar temsilcisi olarak seçilir ve ilgili yerin il veya ilçe emniyet müdürlüklerine bildirilir. Taraftar temsilcileri, müsabaka öncesinden müsabakanın sonuçlanmasına kadar sorumlu buldukları seyir alanında her türlü silâh, kesici veya delici alet, sis bombası, ses bombası veya maytap gibi patlayıcı, parlayıcı, yanıcı veya yakıcı maddeler ile taş, metal gibi fırlatılabilecek veya yaralayıcı nitelikte sert cisim veya tehlike arz edebilecek diğer maddeler ile alkollü içecekler ve çevreyi kirletecek nitelikte konfeti ve benzeri cisimlerin kullanılmasının, ferdi veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını söz veya hareketlerle aşağılayıcı veya tahrik edici nitelikte hakaret ve sövme, kötü söz veya sloganla çirkin tezahüratta bulunulmasının engellenmesine yönelik önlemlerin uygulanmasında güvenlik güçlerine yardımcı olur.”

Yine esas hükümler bölümünde bulunan yukarıda belirtilen 10. madde de taraftar temsilcileri düzenlenmiş, söz konusu kişilerin yerine getirmeleri gereken görevler belirtilmiş, herhangi bir yetki ve sorumluluk verilmeksizin güvenlik güçlerine yardımcı olur ifadesiyle sınırlanmıştır. Oysa bu kişilere verilecek belli yetki ve sorumluluklar görevlerini daha etkili ifa etmelerini sağlayarak şiddet ve düzensizliğin önlenmesinde önemli bir adım olacaktır.

“Madde 12: Müsabakanın yapılacağı yerde veya yakın çevresindeki yollarda, meydanlarda, caddelerde veya benzeri yerlerde, toplu taşıma araçlarında, umuma açık

diğer mekanlarda ferdî veya toplu olarak, rakip takım ile taraftarlarını, kulüp başkan ve yöneticilerini, antrenörünü ve sporcularını, hakemleri ve federasyon yöneticilerini, müsabakada görev yapan diğer kişileri, söz veya hareketlerle aşağılayıcı, tahrik ve taciz edici kötü söz niteliğinde slogan atılması ve çirkin tezahüratta bulunulması yasaktır.”

Çirkin ve kötü tezahüratı düzenleyen 12. madde de ise rakip takım ve rakip takımla ilgili kişi ve kurumlar muhatap alınmış; taraftarların kendi takım, sporcu, teknik heyet, yönetici vb'ne yönelik çirkin ve kötü tezahüratı kapsam dışı bırakılmıştır. Oysa kanunun amaçları arasında spor ruhuna, ilke ve kurallarına uymayan kötü tezahüratın önlenmesi yer almaktadır. Bu amaç doğrultusunda çirkin ve kötü tezahüratın kime yapıldığı değil, ne şekilde ve hangi nitelikle yapıldığı önemlidir. 12. madde açısından da bu dikkate alınmalıdır.

“Madde 18: Spor müsabakalarının yapıldığı kapalı veya açık alanlara 11 inci maddede sayılan maddeleri sokan kişilere; dört ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve yediyüzmilyon lira, fiilin tekrarı halinde sekiz ay süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve ikimilyarbeşyüzmilyon lira idarî para cezası verilir. Bu maddeleri kullanan kişilere; altı ay süre ile müsabakaları seyirden men ve birmilyar lira, fiilin tekrarı halinde bir yıl süre ile müsabakaları seyirden men ve üçmilyar lira idarî para cezası verilir.

Alınacak kararlar bu kişilerin, spor alanlarına seyirci ya da başka bir sıfatla girmeleri yasaklanır. Bu kişiler, kararın kendilerine yazılı olarak tebliğ edilmesini müteakip spor müsabakalarına giremez.

Yasaklı olmalarına rağmen müsabakaya girmeleri halinde, faillere bir aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir.

Konusu suç teşkil eden eylemlerin faileri hakkında ilgili kanunların hükümleri saklıdır.”

“Konusu suç teşkil eden eylemlerin faileri hakkında ilgili kanunların hükümleri saklıdır” hükmü, bütün cezai maddeleri ilgilendirdiği için, bu bölümde ayrı bir madde olarak yazılmalıdır.

“Madde 19: Üçüncü Bölümde belirtilen yasaklara uymayanlar hakkında; söz konusu fiil, müsabaka alanının seyirciye ayrılmış yerlerinde gerçekleştirilmiş ise bu kişi veya kişiler şartlar müsait olduğu takdirde yetkililer veya güvenlik görevlilerince müsabaka alanı dışına çıkarılır ve haklarında yasal işlemler başlatılır.

Bu kişi veya kişilerin müsabaka alanı dışına çıkarılmasına, şartlar uygun bulunmadığı takdirde durum her türlü kamera, fotoğraf makinesi gibi teknik araçlarla, tanıkla veya diğer belgelerle tespit edilerek ilgililer hakkında yasal işlem yapılır.

Açıkça anlaşılabilir şekilde alkollü veya keyif verici madde kullanan kişiler müsabaka alanına alınmaz.”

19. Maddeye geldiğimizde ise 3. fıkrada alkollü ve keyif verici madde kullanan kişilerin müsabaka alanına alınmayacağı düzenlenmiştir. Ancak söz konusu kişilerin müsabaka alanına alınmaması bu hususun açıkça anlaşılabilir olması koşuluna bağlanmıştır. Bu ise oldukça subjektif bir değerlendirmedir. Karayolları Trafik kanunu Madde 48’de sürücüler için yapılmış olan düzenleme benzeri bir düzenleme ile tespit usulleri ve muayene şartları hazırlanacak yönetmelikle Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı’nın görüşüne uygun olarak düzenlenebilir (4).

“Madde 24: İşledikleri fiillerle müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramasına sebebiyet veren kişilere, altı ay spor müsabakalarını seyirden men cezası ile birmilyar lira, tekrarı halinde bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden men ve ikimilyar lira idarî para cezası verilir. Fiilin ikiden fazla işlenmesi durumunda altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ve beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezası verilir.

Spor kulüpleri, müsabakanın yapıldığı spor alanının zarara uğramaması için her türlü önlemi almakla yükümlü olup meydana gelecek gerçek zararlar, zarara sebebiyet veren taraftarların mensubu buldukları kulüpten tazmin edilir. Ayrıca zarar kadar idarî para cezası da verilir.”

Yukarıda adı geçen 24. madde de fiilin ikiden fazla işlenmesi durumunda altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ve beş milyar liradan on milyar liraya kadar ağır para cezası öngörülmüştür. Ancak cezai bir müeyyide olan madde ceza konusu suçu unsurlarıyla tam anlamıyla ifade etmekten uzak kalmış ve “fiilin ikiden fazla işlenmesi durumu” gibi belirsiz ifadeler kullanılmıştır. Fiilin ikiden fazla işlenmesi durumunda aynı müsabakada mı, aynı tip karşılaşmada mı, bir hafta içinde mi, bir ay içinde mi, bir yıl içinde mi olduğu belirtilmelidir. Bu fıkra bir adli ceza hükmüdür ve kanuni suçu tarif eden maddenin, bütün unsurları içermesi, suçun tipini sınırlaması gerekmektedir.

Diğer bir açıdan da 24. maddenin; spor alanlarında meydana gelecek zararlar, söz konusu zararların zarara sebebiyet veren taraftarların mensubu oldukları kulüpten tazmin edileceğine dair ikinci fıkrası da Anayasanın Temel Hak ve Ödevler kısmının Kişi Hak ve Ödevleri ile ilgili bölümünde yer alan 38. maddesinin 7. fıkrasına aykırıdır (10).

Aynı madde 38/7: Ceza sorumluluğu şahsidir.

Görüldüğü üzere 24. madde taraftarların fiilinden kaynaklanan zararın cezasını spor kulüplerinden tazmin ettirerek, anayasal bir esas olan ve ceza hukukunun önemli prensiplerinden biri olan, cezaların şahsiliği ilkesini bertaraf etmektedir. Bu nedenle açıkça yasaya aykırı olan bu hükmün yerine söz konusu zararların tazminini sağlamak amacıyla başka bir düzenleme yapılmalıdır.

T.B.M.M. nce kabul edilen 28.04.2004 tarih ve 5149 sayılı “ Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun” bazı maddelerdeki eksiklerinin giderilmesiyle daha sağlıklı ve işler bir yapıya kavuşacaktır.

KAYNAKLAR

1. Beden Terbiyesi ve Spor Genel Müdürlüğünüm Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun, Resmi Gazete, 28 Mayıs 1986.
2. Futbolda Şiddet ve Önlenmesi, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü, Ankara, 2003.
3. Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği, Resmi Gazete, 28 Temmuz 1985.
4. Karayolları Trafik Kanunu.
5. Kurthan, F., 100 Soruda Türkiye Spor Tarihi, İstanbul, 1985.
6. Michaud, Y., Şiddet, İletişim Yayınları, Presses Universitaires De France.
7. Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, 28.4.2004.
8. Sportif Karşılaşmalarda ve Özellikle Futbol Maçlarında Seyircilerin Şiddet Gösterilerine ve Taşkınlıklarına Dair Avrupa Sözleşmesi, Resmi Gazete, 26 Ağustos 1990.
9. Şahin, M.H., Sporda Şiddet ve Saldırganlık, Nobel Yayıncılık, Ankara, 2003.
10. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Kayı Yayıncılık, 1982.